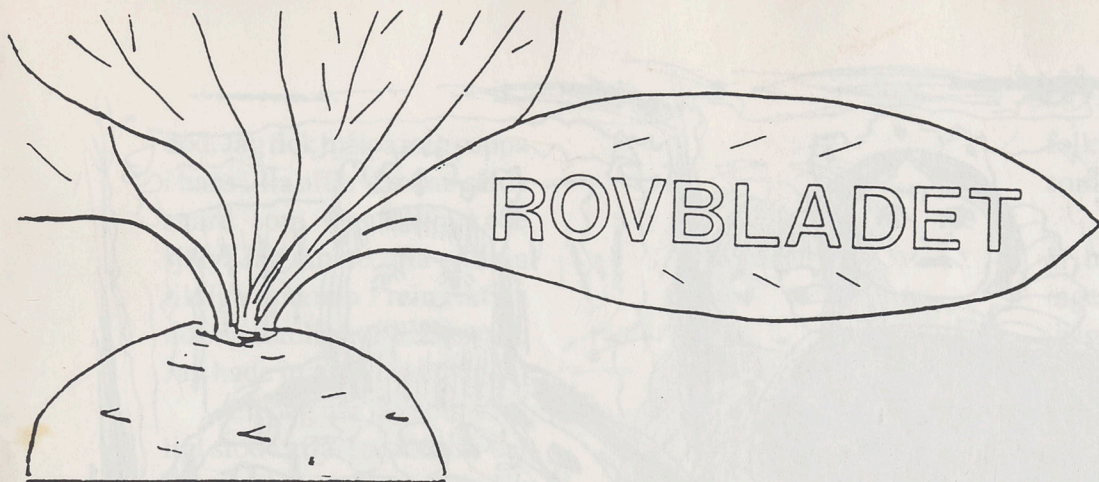

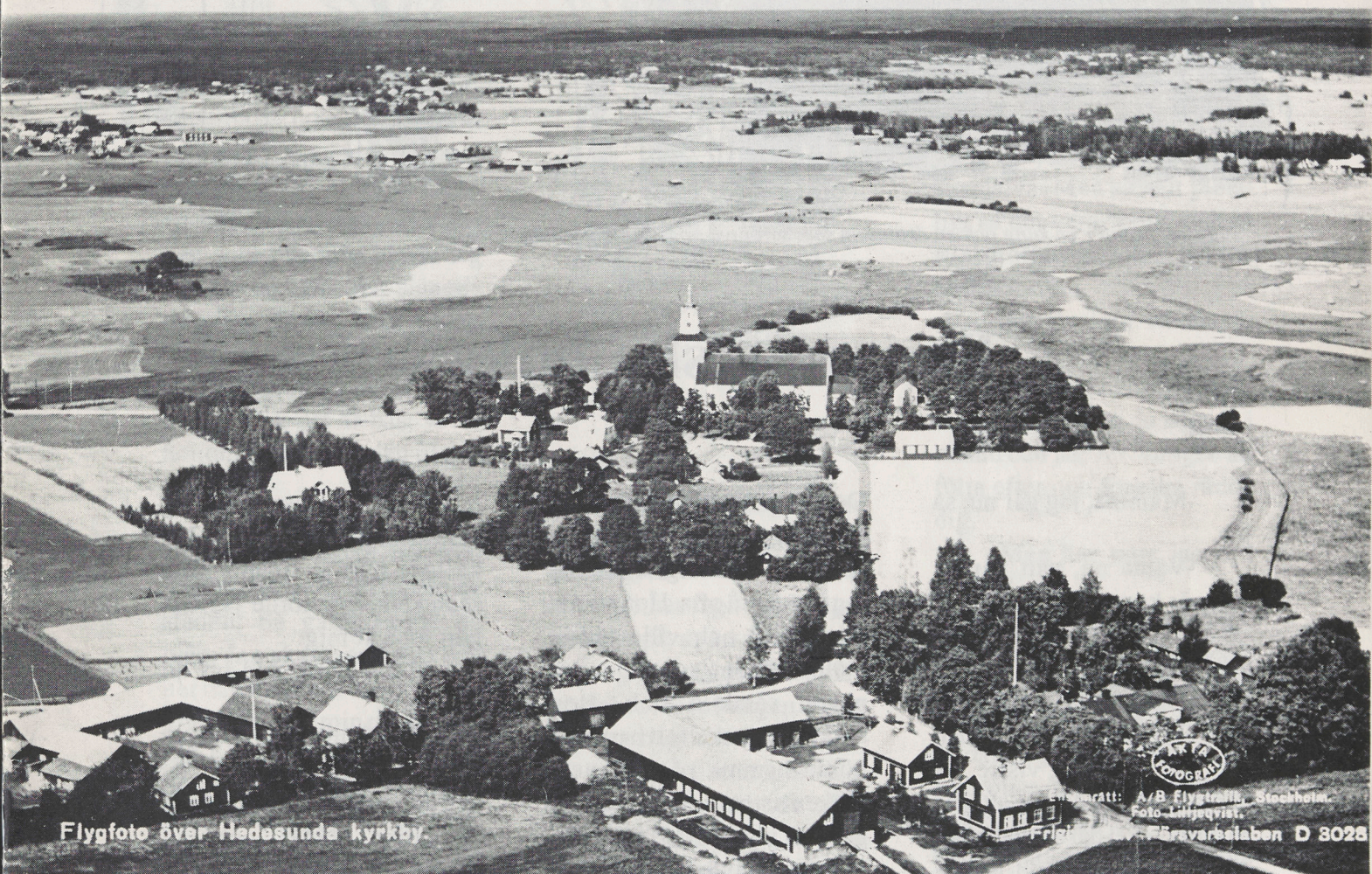

ROVBLADET

45

April 1993

Medlemsblad för HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

Flygfoto över Hedesunda kyrkby.

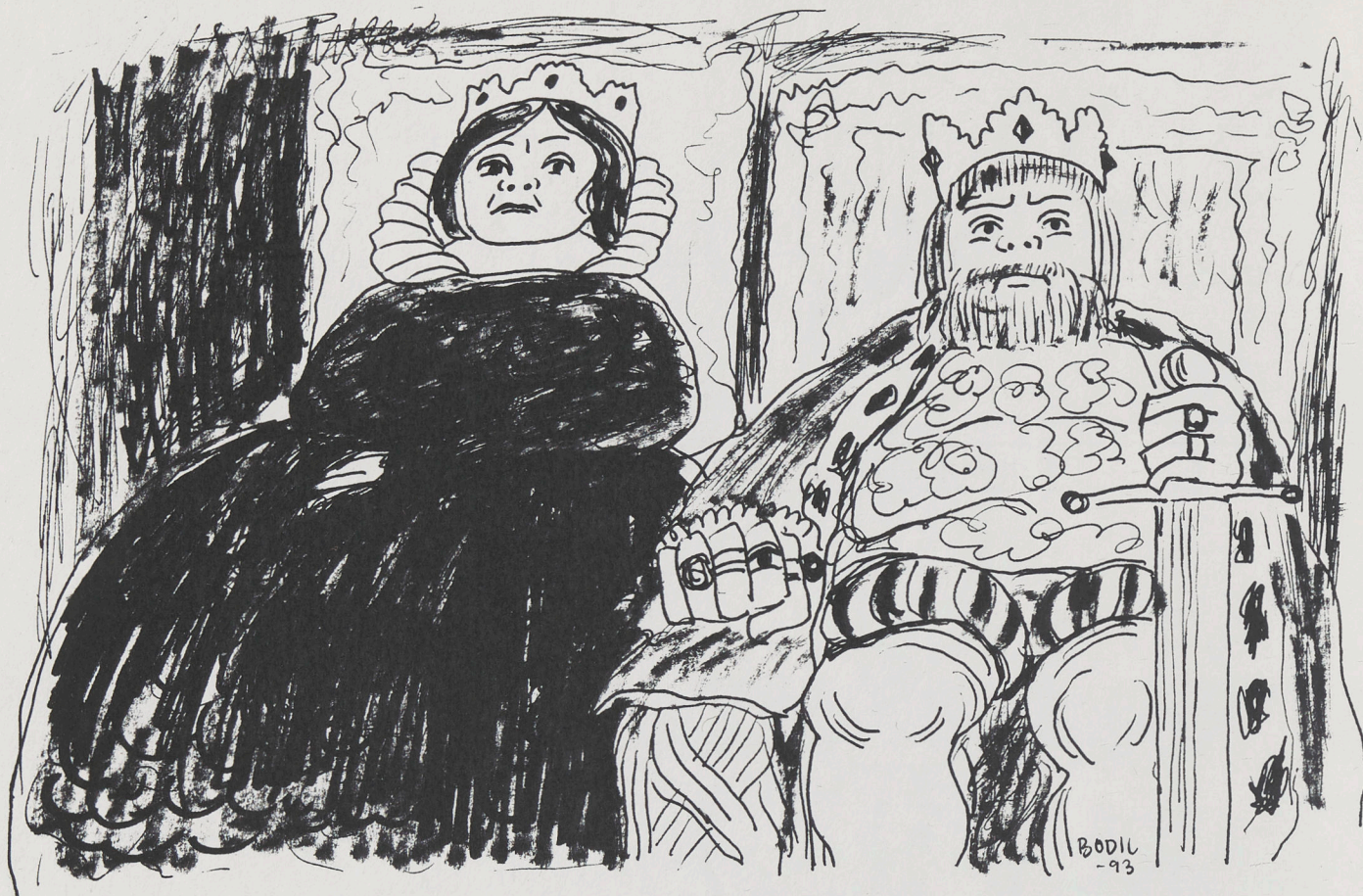
ATTA
FOTOGRAF

Ansvarig: A/B Flygfoto, Stockholm.
Foto: Lillqvist.

Fotograf: Fävarslaben D 8025

Vykort från någon gång före 1945.

Församlingshuset revs 1959 för att lämna plats till en del av "Nya" Kyrkogården. Bron var inte byggd, därför inte heller nya vägen genom Sundby. Einar Eklunds bostad och Eklund & Lööfs Snickeri var ännu inte byggda. Flarn var inte invallad. Närvsöns växtlighet är obetydlig jämfört med dagens.

"Jag stod framför en kung och en drottning som satt i två höga gulförgyllda troner"

Den magiska boken

-Mamma, jag går nu, sa jag.

-Vänta nu, vart går du och när kommer du hem?

-Till biblioteket, jag kommer hem till sex.

-Okej, sa mamma.

Men då var jag redan ute. Det bästa jag visste, då när jag var tolv år, var att läsa på biblioteket där allt var lugnt och tyst. Jag gick dit nästan varje dag efter skolan och jag kunde sitta där i timtal tills mamma vartvungen att hämta mig för att jag inte skulle glömma läxorna. Jag var i en egen värld bland mina böcker och jag kunde sällan sluta läsa. Men det fanns ett problem.

Den sura bibliotekarien Sofia. Hon gillade inte barn och speciellt inte mig, eftersom jag var där så ofta. Hon störde mig alltid och ville aldrig hjälpa mig om jag letade efter någon särskild bok. Hon tyckte helt enkelt att barn inte hörde hemma på bibliotek. Vilken satmara! Den här dagen när jag kom till biblioteket såg jag inte Sofia någonstans så jag satte mig lättad ner. Jag hade två timmar på mig för klockan var bara fyra. Jag började läsa en bok om riddartiden.

Helt plötsligt stod jag på ett slagfält där två riddare till häst närmade sig varandra

med vindens hastighet. Jag stod mitt emellan dem! Jag kastade mig åt sidan i sista sekunden. Då hörde jag någon ropa åt mig:

-Kära barn, vad tar du dig till?

-Förlåt mig pappa, sa jag utan att tänka på vad jag sa. Sen upptäckte jag att alla hade medeltida kläder, och jag med! Jag hade kommit till en annan tid och mannen som ropat var min pappa.

Trots att jag aldrig varit där förr verkade alla känna igen mig och de kallade mig för John. Jag bodde med min "pappa" och tre "syskon" i ett litet hus. Min "mamma" var

död. Jag fick hjälpa min pappa i hans lilla affär där han sålde svärd som han tillverkade själv. Jag tänkte ofta på min riktiga mamma i min riktiga tid. Vadorolighon måste vara. Jag hade ju varit borta länge!

En dag när jag som vanligt stod i affären störtade det tre svartklädda riddare in. En höll fast mig och de andra tog alla svärderna och la dem i en säck. Då kom pappa in. Han försökte ge sig på en av männen, men då fick han genast ett svärd i magen och sjönk ihop till en dyster hög på golvet. Jag skrek till och dunkade förtvivlat med knytnävarna på mannen som höll fast mig. Då satte de på mig munkavle och slängde mig i en annan säck. Jag kände hur han som bar mig hävde sig upp på en häst och slängde mig framför sig. Som om jag vore en säck potatis!

-Grabben kan ställa till med något, det är bäst vi tar honom med, hörde jag någon mumla.

Det värsta var att ingen sett eller hört något eftersom pappas affär låg i utkanten av staden. Så galopperade de iväg. Jag skumpade upp och ner och hade ont överallt. Jag grät stilla över min pappa som jag börjat tycka så mycket om. Efter en lång ritt stannade de och jag kastades av. Jag släpades in i något som jag trodde var en stor sal och det visade sig att jag hade haft rätt. De knöt upp säcken och lossade munkaveln. Jag stod framför en kung och en drottning i praktfulla kläder som satt i två höga guldförgyllda troner.

Sen upptäckte jag att alla hade medeltida kläder, och jag med!!

-Har ni hittat någotsvärd till mig som är vackert nog? sa kungen.

-Vi har tagit med några att välja på, sa en av riddarna och tog upp svärd efter svärd ursäcken. Men kungen tyckte inte om något av dem.

-Ditt odjur! skrek jag. Först plundrar du vår affär och dödar min pappa och sen kan du säga att hans svärd inte duger!

-Hur vågar du säga så till kungen!?! röt en av riddarna och grabbade tag i mig. Kungen såg rasande ut, men drottningen sa:

-Pojken har rätt. Du borde inte plundra och döda

folk bara för att hitta ett svärd som duger och ...

-Tyst!!!! röt kungen. Du är bara min hustru och har ingenting att säga till om, kom ihåg det!

Drottningen rodnade och sänkte blicken. Det var då jag såg det. Drottningen var Sofia! Men sen tänkte jag att det måste var inbillning för drottningen verkade snäll och det var inte Sofia. Mer hann jag inte tänka innan jag släpades bort till en fängelsehåla. Där fick jag leva på bröd och vatten till dess att kungen hittade ett svärd till sig. Då skulle jag halshuggas. Jag grät ofta i hålan. Tur att mina syskon var så stora att de klarade sig själva. Men så helt plötsligt sa det vara "poff" och så stod drottningen där. Jag blev alldeles stum.

-Ser du inte att det är Sofia? sa hon.

-Jo men, hur kom du hit?

-Jag såg hur du sögs in i boken och jag var tvungen att följa efter och försöka rädda dig.

-Men hur kom jag in i boken?

-Åh, en bok har många hemligheter och jag har varit med förr, du är inte den enda som varit i boken. Du ser, det är därför jag inte gillar barn på biblioteket. Alla som läser boken och är barn sugas in i den och jag måste rädda dem. Det är jag trött på för varje gång riskerar jag livet. Jag tänkte att om jag vore elak mot er så kanske ni inte kom och det fungerade på alla utom dig. skattade hon. Men nu måste vi tillbaka och nu ska jag gömma boken. Sen mumlade hon några konstiga

ord och så satt jag på biblioteket igen. Det kändes som att vakna upp ur en dröm. Jag tittade på klockan och såg att den bara var fem, då måste det ha varit en dröm för i medeltiden var jag i flera veckor och jag hade bara varit på biblioteket en timme enligt klockan. Jag bestämde mig för att gå hem, så jag

samlade ihop några böcker att låna. Sen gick jag med släpande steg fram till bordet där Sofia som vanligt satt och stämplade böcker. Jag lade fram böckerna och väntade mig att få se hennes sura min, men istället log hon och jag tyckte hon blinkade åt mig. Då förstod jag att det inte var någon dröm. Tiden hade näs-

tan stått stilla medan jag var borta. Sen den dagen har Sofia aldrig varit sur eller elak men boken såg jag aldrig mer.

Prisbelönad uppsats,
skriven av

Jennie Svedén

åk 6 klass (4-6)

Bäck skola

HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

Verksamhetsberättelse 1992

En smedja har under året flyttats till Åsudden och satts upp där. Därmed har ett gammalt önskemål gått i uppfyllelse. Socknens egen smed Birger Persson har varit den drivande kraften bakom förvärvet av smedjan och därför utnämnts till föreningens hederssmed. Smedjan kommer från Olars i Mälbo, tidigare ägare Oskar Sjöblom och hans dotterson Leif Olsson, och är en gåva av Jan Eriksson, Österfärnebo.

En annan händelse som väckte uppmärksamhet och engagerade många personer i föreningen var det historiska spel om vattenfallens som uppfördes av Älvkarleby hembygdsförening i samband med att kraftverket återinvigdes. Bönder från Hedesunda och Österfärnebo hade i slutet av 1400-talet i vrede över att laxfisket i fjärdarna förstördes av dammar i Älvkarleö tågat iväg, rivit ned och för-

stört alla hinder som byggts för att laxen skulle bli kvar i Älvkarleö. Det blev rättsliga påföljder. I en historisk tablå fick häsenbor och färnbobor erinra om denna bravad. Spelet blev lyckat och kommer att uppföras även -93. Det har även videofilmats.

Hembygdsföreningen har biträtt vid konserter i Hedesunda kyrka, då pianisten Lars Roos och operasångerskan Marianne Häggander framträdde. Publikuppslutningen var emellertid inte tillfredsställande ekonomiskt.

Föreningen har också i samarbete med Folkets Hus deltagit i Gävle kommuns kulturvecka i Hedesunda.

En trogen medlem har gått bort. Henning Persson har skrivit mycket om vår bygd och till vår glädje blev det möjligt att med Hennings hjälp innan hans krafter svek sammanställa en bok med

hans artiklar. Den trycktes i 300 ex och är i det närmaste slutåld.

Sedan konservator Per Mattson i Gävle blivit färdig med sin renovering av fyra gamla tavlor från Hedesunda, deras ursprung är tyvärr okänt, har tavlorna tills vidare hängts i församlingshemmet och i sammanträdesrummet i gamla prästgården.

Ingrid Sundin, Köping, fortsätter med sitt arbete med det släktregister som en gång påbörjades av den bortgångne Tore Larsson.

Föreningen representerades vid Gästrik-Hälsinge Hembygdsförbunds årsstämma i Ockelbo av Anna-Lena Johard, Hade och Birgit Linander, Sevalbo.

Aktuella frågor gäller Bo Perssons sågram i Rångsta, som han vill lämna som gåva till Hembygdsföreningen, och vidare lämplig förvaring av

föreningens textilsamligar, utplacering av gamla Hedesundabåt på Åsudden, tryckning av vykort m m.

En längre resa ordnades genom föreningens försorg till Köja i Jämtland med en avstickare till Trondheim. Vidare har Nationalmuseumsutställning av Carl Larssons konst besökts.

I övrigt har de traditionella festerna på Trettondagen, Midsommaraften och Hembygdens dag anordnats som tidigare. Carl-Magnus Gagne från läns museet berättade på hembygdsdagen om järnhantering i äldre tid. Vandringen på kyrkstigen på Kristi Himmelsfärdsdagen ägde också rum som vanligt.

Rovbladet har utkommit med tre nummer. Stavgården har varit uthyrd 32 gånger.

Föreningens ekonomi framgår av bilagd redovisning.

Styrelsen framför sitt varma tack till alla som stöder föreningen främst genom frivilliga arbetsinsatser och gåvor. Medlemsantalet är nu drygt 800 och vi hoppas att medlemmarna har glädje och behållning av sitt medlemskap.

Ordinarie ledamöter har varit Per Hilding, ordförande, Per-Ola Bergström, sekreterare, Ruben Quist, kassör, Karin Henrikssen, Sven-Olov Rask och Lennart Lundkvist. Suppleanter: Nancy Gustavsson, Gunnar Hellström, Birgit Linander och Ingrid Wesslén.

Närvarande vid styrelsens sammanträden har även varit Birgit Kvist, sammankallande i festkommittén.

FLARN.

Det har på senare tid diskuterats om vårt landskap Gästrikland, är Sveriges fulaste landskap och visst har vederbörande gjort en hel del för att vandalisera den ursprungliga landskapsidyllen.

Här i Hedesunda tänker jag närmast på invallningen av Flarn, den vackra viken fram mot tätbebyggelsen. På våren när flyttfåglarna kom var det ett liv utan like i våtmarkerna runt älvstränderna. Det var en hel del änder som redde sina bon bland tuvorna. Drill-snäppor, storspovar, tofsvipor, svanar, ängsknarrar, beckasiner och horsgökar för att nämna några i fågellivet kring Flarn. Numera hörs sällan en storspov drillä över bebyggelsen. Inget andsnatter ifrån det, inga tofsvipor som jagar bort kråkorna, inga grodors kväkande, allt är dött.

Vägen fram mot kyrkan är så trist som en landsväg kan vara. Den vackra välvd Vibro hade väl kunnat få stå kvar som ett äreminne över ortens många stenarbetare. Vattenståndet från den stora översvämningen av Dalälven 1916 fanns inhugget i valvet. Jag vill påstå att Flarn med sina våtmarker var ett Tåkern i miniatyr.

På vintratna var Flarn en enda stor isvik där ungdomen hade gratis skrid-skobana. Och

ofta anordnades iskarneval och ömse tävlingar.

Höstar när bönderna fick dålig höskörd på åkrarna skarde fränket i Flarn. Det blev en hel del som stackades på platsen och på avstånd liknade hela Flarn en negerby i svartaste Afrika. I brist på utrymme för dans tjuvlånade ungdomen timmerkällar med vedstege av någon bonde i närheten. De drog så ekipaget upp till missionshuset. Det kunde vara tjugo ungdomar som klängde sig fast vid åkdonet på den vådliga färden ned för den långa backen och ut på Flarn. Två kraftiga pojkar satt vid framkälken och styrde.

Besynnerligt nog hände ingen annan olycka än att någon ramlade av i den vilda farten men fallet var så nära marken så det bottnade i högst någraskrubbsår. Det fanns inga bilar på den tiden, numera skulle dessa nöjen vara omöjliga.

Nu ligger Flarn tyst med ymnigaskördar. Mensomskalden tycker: - Att vad människor skapat för vinnings skull, med vår ungdoms Flarn kan det aldrig mätas. Förbannade vare de skördarnas gull, av allt som kan malas och mältas och ätas.

K.B.

Hedesundas egen kulturarbetare har gått ur tiden.

Hedesunda har förlorat en av sina trognaste söner. Henning Persson lämnade det jordiska den 12 december.

Genom hembygdsföreningens försorg har hans tidningsartiklar, främst i Gästriklands tidning, kopierats och ställts samman till en bok under rubriken *Kors och tvärs i Hedesunda*. Säkert glädde det Henning att på detta sätt få se sina skildringar från hembygden samlade. Men helst hade han nog sett att det blivit en riktig tryckt bok. Ekonomin medgav dock inte detta.

I Lövåsen föddes Henning den 22 maj 1908. Den naturliga utkomsten där är jord och skog och så var det också i Hennings hem, ensläktgård där Hennings föräldrar var tredje generationen. Han blev från tidiga år väl förtrogen med jord- och skogsbruk och så småningom anställdes han av skogsvårdsstyrelsen som skogsförman med tjänstgöringen förlagd i huvudsak till Hedesunda-bygden.

Väckelserörelsen hade gripit hans förfäder. Hans morfar var en tid småskollärare men han fick inte bli lärare i "storskolan". Man ville inte ha en "läsare" som lärare där. Istället öppnade han affär i byn. Det var i denna miljö Henning växte upp nära det praktiska arbetet men också nära det andliga livet. Så formades han. Lusten att skriva väcktes tidigt hos Henning. Redan i 20-årsåldern skrev han bygdebrev till Gefle Dagblad under signatur. Ingen visste vem skribenten var men många undrade.

Även hans föräldrar frågade vid köksbordet men Henning behöll sin hemlighet.

Genom åren blev det årskilligt skrivet, både noveller och annat som han lämnade till veckotidningar. Han strävade efter att bli allt bättre i sitt skrivande. Kanske bar han på en författardröm, vem vet?

-Men i skolan var jag inte duktig i svenska, kunde varken stava eller kommatra, sade Henning.

Fast det hände att fröken läste upp uppsatserna. Det var beröm nog.

Närmare 80 artiklar ingår i samlingen *Kors och tvärs i Hedesunda*. Därav gäller ett trettiofem olika byar i socknen. Lika många ryms under rubriken *Vågskvalp från Dalälven*, som handlar om företeelser och förhållanden som Henning fäst sig vid.

Genom det mesta som Henning har skrivit går ett drag av naturromantik. Ömsint när-

made han sig naturen trots, eller snarare tack vare, att han hade sin dagligasysselsättning i skogen. Gamla träd älskade han och det var svårt för honom att stämpla en åldrig furu. Henning kunde falla i tankar om vad trädet hade att berätta om gångnatider. Nutidaskogsbruk slapp Henning komma i kontakt med. En så teknisk och okänslig hantering stred mot hans innersta.

På samma sätt var han gripen av ålderdomliga föreställningar, om sägner, seder och tro hos tidigare generationer. Jag tror rentav han beklagade att han aldrig fick se en riktig tomt i lagården. Men han skrev om tomtens så att vi kunde se honom livs levande.

Som den fromma människa Henning var och med sin lust att skriva låg det nära till hands för honom att författa kyrkospel. Han skrev åtskilliga som uppfördes på Ögården, SMU:s sommarhem. Mest bekant blev hans spel om ett gammalt läsarmöte, som uppfördes även utanför Hedesunda.

Den dramatiska formen gillade han uppenbarligen. Han skrev bygdespel både för hembygdsföreningen i Österfärnebo och i Hedesunda, som blev mycket uppskattade även stor och gripen publik. Han var ingalunda främmande för människor och relationer mellan dem. Men dialogen i hans spel fylldes inte av svordomar och fula ord. Det onda och goda hade han ingen svårighet att skilja på. Han tog de svagas parti.

När det gällde att beskriva na-

turen och bygden hade Henning god hjälp av sin kamera. Han visade också gärna sina bilder. Vid många möten i Hedesunda har han visat och kommenterat sina bilder och förmedlats insyn på tingen. Det var inte bara allvar, det fanns mycket humor i hans försynta noteringar.

I hembygdsföreningens vardagsarbete var han livligt verksam. Det är främst hans förtjänst att kyrkstigen från Bodtrakten till framsocknen mar-

kerats och ställts i ordning. Likaså deltog han på senare år i byggandet av vandringsleden på Åsudden. Det var också han som började ge ut hembygdsföreningens tidning Rovbladet, som uppnått många årgångar.

Det är svårt att överblicka allt vad Henning haft för sig och som varit så starkt knutet till den egna bygden. Han blev Hedesundas egen kulturarbetare med minnesvärda insatser på olika områden. Hans gär-

ning kommer att leva länge. Det han har skrivit finns bevarat och ger för alltid en bild av bygdens människor och deras föreställningsvärld, deras liv och arbete på Hennings tid och generationer före honom.

Provinsiellt kan det tyckas. Men också universiellt. Djupare besett är det ingen större skillnad på att leva i Hedesunda än på andra håll i världen. Den kunskapen ägde Henning Persson.

Per Hilding

EN SLÄTTERÄNG I HADE

Ett överraskande återfynd

Sedan några år tillbaka pågår en omfattande kartläggning av florin i Gästrikland. Arbetet som organiseras av Gävleborgs Botaniska Sällskap (GÄBS) skall så småningom resultera i en flora över Gästrikland. Jag och ett 20-tal andra inventörer ägnar nu delar av vår fritid åt att undersöka växtligheten i skilda delar av landskapet.

1990 gjordes ett mycket överraskande växtfynd i en igenväxande äng intill Hadeviken i Hedesunda. Här hittades en mycket sällsynt

starrart, *Carex hartmanii* - på svenska kallad hartmansstarr. Arten har faktiskt samlats från Hadeholm 1884 av Ludvig Hedell. Fyndet föll emellertid i glömska och det var först i samband med en genomgång av riksmuseets samlingar för några år sedan som det uppmärksammades. Hartmansstarr är en sydlig art som här befinner sig på sin utbredningsgräns. Dessutom är Hartmansstarr i de flesta områden knuten till det äldre odlingslandskapet och gynnad av slåtter eller bete. Våra tidigare efterforskningar av sådana kulturbundna 1800-

talsfynd har sällan krönts med framgång. Det var därför som återfyndet för 2 år sedan var så överraskande.

Slätterängen

Ängen ligger i en sluttning ned mot Hadeviken vilket innebär att marken nedåt blir allt blötare. Större delen av området får karaktäriseras som fuktäng. Övre delen är däremot frisk eller rent av torr och i den nedre delen finns ett bälte av sank starrängar som slutligen övergår i vegetationsrika vassar ut i Dalälvens vatten.

Det märkliga med växt-

platsen är att den är så artrik och innehåller så många sällsynta ängsväxter. Detta trots att någon slåtter inte förekommit på mycket länge och att delar av ängen hade invaderats av aspsly. Bland intressantare ängsväxter kan nämnas ängshavre, luddhavre, darrgräs, brudbröd, gulmåra och vårstarr. Mest anmärkningsvärt är emellertid att fyra växtarter här har sina enda kända förekomster i Gästrikland. De fyra är hartmansstarr, ängsskära, krusslilja och spenört. (Den senare har dock flera växtplatser i Hade)

I den botaniska litteraturen finns en beskrivning av en strandäng i anslutning till Dalälven vid Hadeholm. Beskrivningen är gjord av Fredrik Dahlstedt och publicerades 1916. Dahlstedt nämner hela 155 arter inklusive spenört, ängsskära och alla ovan nämnda ängsväxterna. Artsammansättningen sammanfaller besynnerligt väl med vår strandäng. Man kan nog med fog anta att Dahlstedt gjort sina anteckningar, om inte på exakt samma plats så i varje fall i omedelbar närhet.

Slåttern återupptas

Den uteblivna hävden har gjort att en del konkurrenskraftiga växter som piprör och älggräs tagit överhand och dominerar växtligheten. Många av ängsväxterna har alldeles säkert haft större utrymme när området hävdades. Men de flesta finns trots allt kvar och förutsättningarna är ovanligt goda att återskapa ängsvegetationen som den var utfomod när området hävdades som

BRUDBRÖD

bäst. Dessutom vet vi ju hur vegetationen var sammansatt när Dahlstedt besökte området i början av 1900-talet.

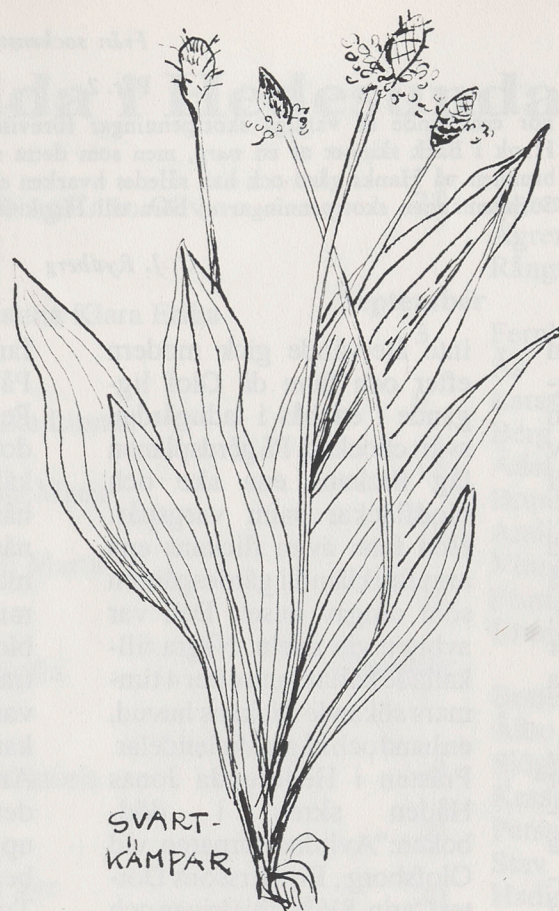
Att hävden måst återupptas föreföll därför självklart. Med hjälp av ett arbetslag från Skogsvårdsstyrelsen fick vi till att börja med allt asp- och björksly jämte en del videbuskage borttaget. 1991 återupptogs slåttern. Ca 3/4 ha slås nu med lie. Till vår hjälp har vi också lånat en handdriven slätterbalk. Den vrålande maskinen må vara ett störande och föga traditionellt redskap, men i den tuviga högvuxna gräsmarken är den synnerligen effektiv - inte minst i jämförelse med en litens kara ovana slätterarbetare. 1991 komposterade vi höet vid sidan av ängen. I somras pryddes dock ängen av en hässja som Sven-Olov Hilding hjälpt oss sätta upp. Slåttern sker medvetet sent

på året (i somras 25 juli). Orsaken till detta är dels att vi vill att örterna skall hinna sätta frö dels att slåttern ju förr av tradition skedde på eftersommaren.

Ängsskötseln och floran

Slutligen några ord om ängsslåtterns betydelse för floran. Under mycket lång tid har de naturliga fodermarkerna varit av avgörande betydelse för folkhushållningen. Fram till 1800-talets slut var slätterängandet domineraden ägoslaget. Tillgången på vinterfoder blev avgörande både för hur många djur man kunde föra och hur stor areal åker man kunde odla. Äng är åkers moder lyder ju det gamla talesättet. Idag har den naturliga ängsmarken dvs ogödslade och oplöjda slättermarker, försvunnit som ägoslag. En stor del av ängsmarken har odlats upp men de flesta ängar torde övergått till skog. För växt och djurliv blev denna process väl så omvälvande som den nu pågående avregleringen och rationaliseringen inom jordbruket.

Till ängarna och för all del även beteshagarna är nämligen en mycket stor del av vår flora knuten. Slätterängen tillhör våra artrikaste miljöer. En m² naturlig (dvs ogödslad och oplöjd) slätteräng kan hysa ett 30-tal arter kärlväxter. Slätter gav utrymme för växter från såväl skog som våtmaker men också mer främmande inslag från sydligare trakter och bergsområden. Den höll dem konkurrenskraftiga arterna i schack. Viktigast var dock att slåttern skapade ett gynnsamt ljusklimat för en lång rad väx-

ter som inte klarar att växa i skogensskugga. "Medljusskapedes lövängen, utan ljus fördärvaden, och ljusälskande är kärntruppen av dess växtmedborgare" skrev Sjörs i en avhandling om slåtterängari Grangärde. Till denna ljusälskande kärntrupp hör hos oss arter som brudsporre, slåtterfibbla, fältgetiana, gullviva, darrgräs, kattfot, svartkämpar, liten och stor blåklocka samt brudbröd.

För den som vill stifta bekanskap med slåtterängens flora rekommenderas ett besök i den nedre delen av gravfältet i Hade. Här finns en mycket vacker utbildad ängsflora med brudsporre, låsbräken, tvåblad, ängsvädd och skyar av gracila darrgräsvippor. Att floran kring gravfält ofta är rik på ängsväxter belyser också en annan betydelsefull faktor

nämmligen tidsaspekten. Gravfälten tillhör ju bygdens äldsta delar och representerar marker som hållits öppna under mycket lång tid utan att gödslas eller plöjas. Det stabila tillståndet har gett ängsväxterna tid att etablera sig. En äng skapas inte över en sommar utan är resultatet av bondens kontinuerliga skötsel under flera generationer. Ängsväxterna är lika konkreta bevis på bygdens historia som gamla hölador, odlingsrösen och murknade gårdsgårdar i skogen. Nog vore det värt att bevara någon liten gnutta traditionellt skött slåtteräng i varje bygd inte bara för att gynna hotade växtarter utan också för att de förkropppligar våra föfäders odlartraditioner.

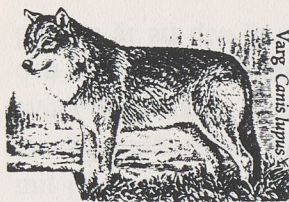
Peter Ståhl

Dialektala växtnamn

I den pågående inventeringen av Gästriklands flora vill vi gärna dokumentera lokala benämningar på våra vanligaste växter. Jag vill gärna ha kontakt med personer som känner till traditionella växtnamn från Hedesunda socken. Det går också bra att rapportera namn direkt, skriv i så fall en rad till mej under nedanstående adress. Blir gensvaret bra återkommer jag med en rapport. Från Hille socken har bl a förjande namn rapporterats:

Jungfrubär (åkerbär), byttgräs (älggräs), grön (ljung), johannisgräs (humleblomster), fallbär (hallon), linbär (lingon), uddbär (odon), klippris (revlumner), mattis (mattlumner), fredaslov (dvärgbjörk).

Peter Ståhl
Lugna gatan 74
802 75 Gävle
Tel 026-14 59 68

Par. 2.

För erhållande af vanliga skottpenningar förevisade afskedade Soldaten Pehr Hank i Bäck skinnat af en *varg*, men som detta skadedjur sjelf sprungit ned i brunnen på Hanks gård och han således hvarken skjutit eller fångat det, ansågo Sockenmännen skottpenningar ej böra till Hank för det samma utbetalas.

C. J. Rydberg.

1817 köpte brukspatron Bedoire i Gysinge tre vargungar av trädgårdsdrängen Anders Malmberg. En av vargungarna skänktes till Thore Petré vid Hofors bruk. Efter att ha suttit i en inhägnad 3½ år flydde den, troligen då Petré flyttade till Hammarby. Det är den varghonan man tror är skyldig till flera dåd i våra trakter.

Måndagen den 5 februari 1821, dagen efter det att ett offer för vargen, Pehr i Kräbäck, begravts slog vargen till i Norra Brunn vid dåvarande torpstället, nuvarande bondgård Olofsborg. Där bodde änkan Karin Olsdotter, 43 år, med dottrarna Anna, 16 år, Carin, snart 9 år och sonen Olof, 4 år. Maken hade avlidit drygt 3 år tidigare. Vid kvällningen hade modern sänt Carin ut till ladugården i ett ärende. 4-åriga Olof följde med. Då barnen

inte återvände gick modern efter och fann då Olof liggande i ett bås i ladugården svårt chockad. På gårdsplanen låg flickans ena sko och blodfläckar samt vargspår. Hon fann även flickans ena arm fastklämd i gärdesgården som omgav huset. Den var avbiten vid axeln. Några tillkallade karlar fann efter 4 timmars sökande flickans huvud, en hand och några skelettdelar. Prästen i Hedesunda Jonas Håden skrev i dödboken: "Avlidne torparen vid Olofsborg, Eric Erssons Dotter Carin, 8½ år. Ihjälrviken och till det mesta uppäten av vildjur. Död den 5 februari. Begravd den 11 februarie."

4 km nordväst om Olofsborg ligger Ysjön. I kolartorpet där bodde på senvintern 1821 Per Ersson, 54 år, hustrun Helena 59 år, dottrarna Helena, 22 år och Anna, nära 19 år samt Pers

far Eric.

På morgonen den 9 mars körde Per Ersson fadern Eric och dottern Anna med häst och kälke till en ängslada för att hämta hö. Då lastningen var nästan klar gick Anna i förväg mot hemmet. Då de andra kommit ett stycke på väg fann de blod i snön. Platsen var upp-trampad och där fanns vargspår. Efter en stunds sökande hittade de resterna av Anna och de sönderslitna kläderna. Hon var nästan helt uppäten och det var mest benrester som återstod. Trampet i snön visade att Anna kämpat hårt för sitt liv, men fått ge upp.

Utförligare redovisade finns ovanstående händelser och många andra att läsa i boken "De människoätande vargarna" av Evert Pousette, uppväxt i Årsunda.

UTBETALADE SKOTTPENGAR FÖR VARG OCH LO

År	Namn	By	Varg	Lo				
1826	Nyström	Ås		1	1848	Pehr Hedenström	Rångsta	1
	Nils Ersson	Brännfallet		3		Pehr Hedenström	Rångsta	1
1827	And. Sundin	Harf	1		1850	Skogv. A Frisk	Harf	1
	Jöns Kurberg			3	1851	Matts Samuelsson	Åhsbo	1
1831	Svante Littorin	Hadeholm		1		Mats Samuelsson	Åhsbo	1
1832	A. E. Sundell		1			Per Jonsson	Brunn	1
1834	Svante Littorin	Hadeholm	1		1852	A Osson Hillerström	Brunn	1
	Emil Jonsson	Harbäck		1		Olof Olsson	Berg	2
1835	Erik Jonsson	Westbyggeby	1			Per Jonsson	Brunn	1
	Kohan Sundin	Kofsta	2		1853	Matts Samuelsson	Åhsbo	1
	Lars Andersson	Flaten		1		Eric Jonsson	Hade	1
1836	Jon Jonsson	Rångsta	1			Per Jonsson	Brunn	1
	Eric Östling	Hyttön	1		1854	Eric Lindqvist	Sefvalbo	1
1837	Nils Persson	Brunn	1			And Mattson	Ulfskisbo	1
	Lars Larsson	Axsjön		1		Per Jonsson	Brunn	1
	Jonas Jonsson	Rångsta	2			Samuel Mattson	Berg	1
	Per Jonsson	Brunn	1		1855	Pehr Hedlund	Nynäs	3
1838	Svante Littorin	Hadeholm	1		1856	Eric Lindqvist	Sefvalbo	1
1840	Erik Ersson	Rångsta		1		J E Söderström	Öhlbo	1
	And. Ersson	Sefvalbo		2		Pehr Hedlund	Nynäs	2
1841	Knut Tottie	Söderfors	1		1857	Eric Lindqvist	Sefvalbo	1
	Erik Jonsson	Sefvalbo		1		Pehr Jonsson	Kågbo	1
	Eric Jonsson	Westbyggeby	1			Pehr Hedlund	Nynäs	1
1843	Lars Larsson	Vägskälet		1	1859	Johan Hurtig	Slätfallet	2
	Jöns Jönsson	Nyvalla		1	1860	Pehr Hedlund	Nynäs	2
1844	Per Jonsson	Kågbo		1		Lars Larsson	Öhn	1
1845	Nils Ersson	Brännfallet	2		1861	Pehr Hank	Bäck	1
	Per Ersson	Löfåsen		1	1862	Pehr Baijard	Gillerås	1
1847	Pehr Hedenström	Rångsta	1			Mats Samuelsson	Åhsbo	1

Födda i Hedesunda 1992

Januari

2 Ålander Sandberg Karin Olivia
Berg

Februari

29 Lundberg Kristina Klara Erika
Kungsgården

Mars

5 Vallner Fredrika Linnéa
Ulanda

17 Jäderholm Lina Maria
Brunn

17 Sedvall Anneli Maria
Vall

April

16 Eklund Lina Sofia
Svarta

Maj

23 Larsson Åsa Viktoria
Oppåker

Juni

3 Olsson Sonny Per
Kågbo

9 Sundström Anna Linnéa
Rångsta

13 Waern Maria Josefine
Stav

16 Lindholm William Per Henrik
Brunn

25 Pilstrand Ström Per Adam
Ön

Juli

6 Lahtinen Robin Christian
Brunn

22 Bror Elin Johanna
Rångsta

30 Olsson Per Olov Daniel
Svarta

Augusti

2 Rask Anna Jenny Victoria
Mälbo

3 Ängblom Linus Johan
Berg

11 Pettersson Rebecka Susan
Brunn

15 Persson Gustav Anders Emil
Böle

17 Lindberg Linda
Lövåsen

21 Ågren Barbro Amanda
Ågren Karl Pontus
Rångsta

September

3 Fernlund Johan Peter
Ås

9 Larsson Carl Jonathan
Berg

13 Ädel Anders Joakim
Brunn

21 Andersson Eva Beatrice
Vinnarsjö

26 Friman Karin Linnéa
Brunn

Oktober

3 Botters Frida Susanne Sofie
Ålbo

16 Sjögren Timmy
Kessmansbo

20 Persson Sol Anna Theresa
Stav

20 Hadin Joacim Mathias
Sevallbo

November

1 Ålander Lina Kristina
Lindåsen

9 Löv Anders Felix
Berg

December

2 Granath Natrlie
Brunn

15 Jansson Ida
Flaten

20 Sundström Linamari Christina
Brunn

23 Engvall Jakob Olov
Ålbo

27 Pettersson Erik Fredrik
Berg

Kyrkliga vigslar i Hedesunda 1992

Maj

15 Kjell Ove Johansson
Gun Monika Lind
Brunn

Juli

18 Sven Åke Näsman
Maria Elisabeth Andersen
Österbyggebo

Augusti

1 Kennet Henry Wester
Inga Monika Olsson
Österbyggebo

Döda i Hedesunda 1992

Januari

- 1 Andersson Anna
Brunn, 88 år
- 9 Eriksson Erik Folke
Östveda, 82 år
- 28 Hellman Fredrika Matilda
Brunn, 93 år
- 31 Persson Per Elov
Västbyggeby, 83 år

Februari

- 3 Eriksson Erik Gunnar
Belgsnäs, 88 år
- 26 Johansson Sven Artur
Brunn, 83 år
- 29 Sörling Karl Andreas
Brunn, 87 år

Mars

- 1 Hedberg Ellen Ingegerd
Brunn, 63 år
- 23 Andersson Anna Erika
Vall, 85 år

April

- 2 Larsson Märta Kristina Ingborg
Kungsgården, 95 år
- 5 Lindqvist Eva Kristina
Rångsta, 90 år
- 5 Pettersson Sylvi Karin Emilia
Brunn, 69 år

Maj

- 10 Wallner Nore Torsten
Brunn, 69 år
- 14 Markusson Per Markus
Brunn, 83 år
- 20 Sandberg Lovisa
Ölbo, dog vid födelsen
- 21 Olsson Edit Otilia
Brunn, 93 år
- 22 Skans Ingrid Maria
Berg, 81 år

Juni

- 2 Sundberg Erik Evald
Brunn, 86 år
- 5 Hedlund Agnes
Fällinge, 84 år

Juli

- 27 Olsson Signe Eugenia
Brunn, 93 år
- 29 Andersson Albertina
Brunn, 95 år

Augusti

- 27 Olander Gertrud Maria
Bäck, 96 år

September

- 4 Pettersson Eskil Bror Elvin
Ön, 74 år
- 10 Vahlström Elsa Kristina
Flösta, 82 år
- 12 Bergström Alma Katarina
Ölbo, 87 år

Oktober

- 13 Hedqvist Jon Martin
Österbyggebo, 87 år
- 29 Engvall Per Ingmar
Rångsta, 66 år

November

- 2 Andersen Arne Kristoffer
Vinböle, 74 år
- 8 Englund Gerda Erika
Brunn, 80 år
- 10 Hedberg Kristina
Böle, 91 år
- 19 Vahlström Karl Johan Helge
Flösta, 82 år

December

- 5 Östlund Anna Eleonor Jeanette
Koffsta, 22 år
- 12 Persson Georg Henning
Brunn, 84 år
- 13 Sundin Gustav
Brunn, 92 år
- 16 Eriksson Karl Olov Emil
Brunn, 72 år
- 19 Aronsson Karl Elon
Ås, 75 år
- 20 Öberg Bror Edvin
Brunn, 76 år
- 24 Östblom Per Holger
Kågbo, 89 år
- 30 Skogh Anne Helena
Böle, 44 år

HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

RÄKENSKAPSUTDRAG

Balansräkning

31 december 1991

31 december 1992

Kassa	3.238:—	4.195:—
Postgiro	15.154:07	15.657:43
Bank	173.847:95	141.501:63
Bank (badet)	1.162:40	1.217:40
Förutbet. kostnad'		275:—
	<u>193.402:42</u>	<u>162.846:46</u>

Skulder och eget kapital

Skulder		
Badet	6.570:—	8.665:—
Reparationsfond	1.162:40	1.217:40
Eget kapital	11.000:—	13.500:—
	<u>174.670:02</u>	<u>139.464:06</u>
	<u>193.402:42</u>	<u>162.846:46</u>

Resultaträkning 1992

	<u>Kostnader</u>	<u>Intäkter</u>
Medlemsavgifter		21.150:—
Gåvor		6.805:—
Fester m m		17.831:20
Hyrer		14.000:—
Kommunalt bidrag		9.000:—
Böcker, vykort		1.131:—
Arrende		
El	10:—	
Försäkringar	19.077:—	
Reparationer och underhåll	8.410:—	
Avsatt till rep. fonden	25.298:10	
Rovbladet	2.500:—	
Trycksaker, tele, porto	16.300:50	
Målningar	5.419:—	
Inventarier	25.000:—	
Årsavgifter	9.420:—	
Blommor m m	2.926:—	
Räntor	971:50	
	55:—	10.263:94
Årets underskott	<u>115.387:10</u>	<u>80.181:14</u>
		<u>35.205:96</u>
	<u>115.387:10</u>	<u>115.387:10</u>

Eget kapital

Kapitalbehållning den 1/1 1991

Årets underskott	174.670:02
	<u>-35.205:96</u>

Kapitalbehållning den 31/12 1992

	<u>139.464:06</u>
--	-------------------

Revisionsberättelse för

HEDESUNDA HEMBYGDSFÖRENING

Undertecknade revisorer får härmed avge följande berättelse:

Vi har granskat räkenskaperna och årsredovisningen för år 1992 som lämnar upplysning om föreningens ekonomi och förvaltning. Inkomster under året, samt föreningens ställning vid verksamhetens slut, framgår av bifogat räkenskapsutdrag.

Granskningen har icke föranlett anmärkning med avseende på bokföringen, eller eljest beträffande förvaltningen.

Vi tillstyrker att styrelsen beviljas ansvarsfrihet för den tid årsredovisningen omfattar

Hedesunda den 25 mars 1993

Axel Hedqvist
Revisor

Sven Qvist
Revisor

TORGHANDEL

10/7 17/7 24/7 31/7 7/8

Klockan 10 - 14

Hembygdsföreningens

ÅRSMÖTE

**lördagen den 24 april
kl 14 i Stavgården**

Årets hembygdsdag infaller den 1 augusti

Det är dags för årsavgiften Du för 1993.

Inbetalningskort bifogas.

Tänk på att avgiften är 25 kr per medlem.

Gifta eller sammanboende par, som båda är medlemmar,
betalar alltså 2 x 25 kr = 50 kr.

Större delen av avgiften går åt till kostnader för Rovbladet.

PROMENAD PÅ KYRKSTIGEN

Den traditionella vandringen på kyrkstigen äger rum som vanligt på Kristi Himmelfärdsdagen den 20 maj. Samling kl 08.00 vid Brunberget, halvvägs mellan Ölbo och Finnböle.

Friluftsgudstjänst kl 09.30 på Ullandavallen (bilväg ca 2 km från Hallsbovägen) under ledning av kyrkoherde Jan Erik Isaksson.

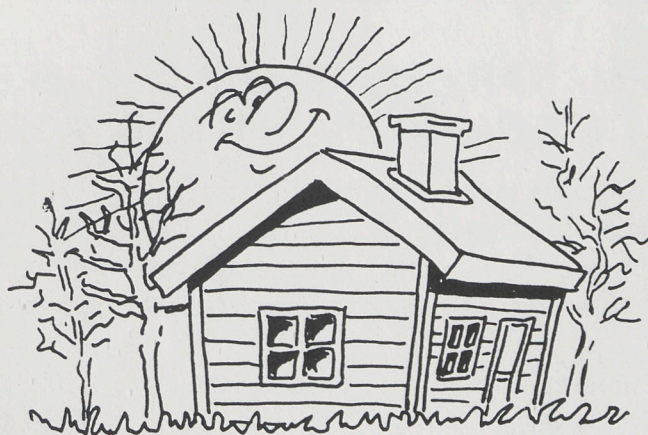
Ta med förfriskningar och även regnkläder för säkerhets skull.
Hela promenaden till kyrkan är 10.5 km lång men får givetvis avslutas tidigare allt efter egen önskan.

Högmässan i kyrkan är alltså inställd denna dag.

KYRKBÅT 13 JUNI

Kyrkbåtsfärden från Hällskog i Utomälven äger i år rum den 13 juni. Avfärd kl 07.30. Gudstjänst kl 11.00. Hembygdsföreningen bjuder på kyrkkaffe.

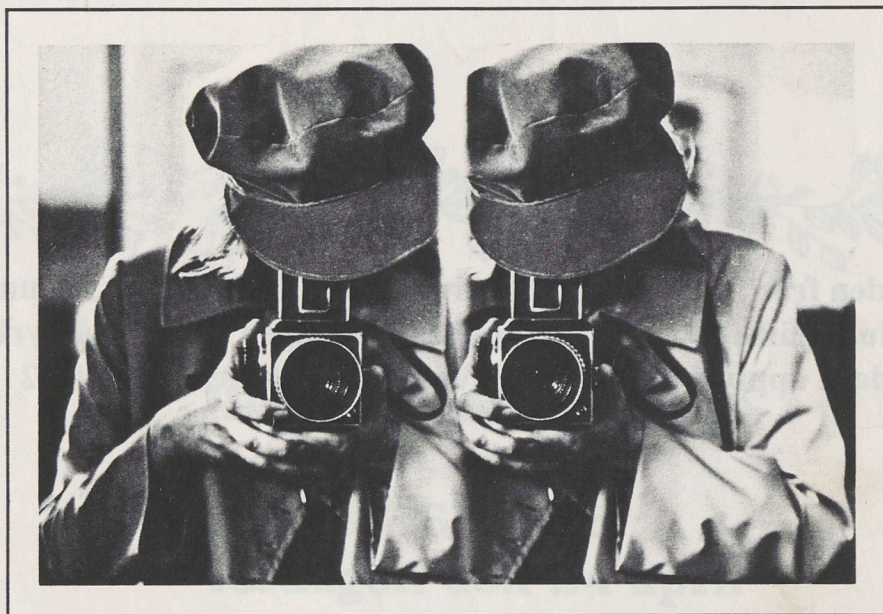
Vidare upplysning genom Sven-Olof Rask, tel 026-320 02

Alla teckningar i detta nummer av Bodil Lennartsson, Ölbo

Du som fotograferar!
Lämna gärna bilder även till
Hembygdsföreningen i Hedesunda

Fotografera 14 maj 1993!

Britt-Marie Hallbert

**VI UPPMANAR HELA SVENSKA FOLKET
ATT FOTOGRAFERA SIN VARDAG**

Ta fram kameran och knäpp en rulle bilder fredagen den 14 maj!
1-5 bilder väljer du ut i svartvitt eller färg. Sänd dem till Sveriges
Hembygdsförbund. Ett urval av bilderna arkiveras för framtidens
forskning. I en fotodagbok publiceras ett tvärsnitt av bilderna.

För närmare information hör med din fotohandlare och biblioteken.
Kontakta gärna Sveriges Hembygdsförbund, Box 30193, 104 25
Stockholm. Tel 08/618 03 95. Fax 08/618 92 63.

Sveriges Hembygdsförbund

*i samarbete med Riksförbundet Svensk Fotografi, Svenska
Fotografernas Förbund, Fotofrämjandet samt fotograf Curt Larsson.*

